

vladimir

zoran živulović

Slovenija 2002 97'

produkcija Umetniški program RTV Slovenija

režija Zoran Živulović, po istoimenski drami Matjaža

Zupančiča **fotografija** Simon Tanšek **montaža** Zoran

Živulović, Matjaž Jankovič **glasba** Mitja Vrhovnik Smrekar

zvok Samo Kozlevčar, Andrej Logar **scenografija**

Damijan Cavazza **kostumografija** Luka Žan **igrajo** Marko

Mandič (Aleš), Manca Dorrer (Maša), Davor Janjič (Miki),

Dare Valič (Vladimir)

srhljivka ali alegorija slovenske nacionalne televizije

Vladimir je nov slovenski televizijski film. Zakaj je treba to poudarjati? Zakaj slovenski, zakaj televizijski, in nenazadnje, zakaj film? V našem prostoru domači film zagotovo ni nič samoumevnega, televizijski še posebej. Nekje globoko v devetdesetih je nastalo nekaj televizijskih dram po slovenskih literarnih predlogah, nekatere umetniško kar posrečene, na primer *Vaški učitelj* v režiji Maje Weiss, potem pa je za tovrstne projekte kmalu zmanjkalo proračunskega denarja in uredniških naporov ter volje, kajti nastajati je začela megalomanska, sicer kvalitetna nadaljevanka o Prešernu, lončke pa so kot vedno ob pravem času pristavili še stari TV znanci, ki so s svojimi nebuloznimi serijami znali istočasno posiljevati igralce in gledalce ob petkih zvečer. Z zamenjavo urednikov so do dela prišli drugi ljudje, mlajša generacija slovenskih filmarjev, ki se je lahko pohvalila že s prvimi mednarodnimi uspehi. Cvitkovičeva nadaljevanka *Daleč je smrt*, ki se je začela povprečno in z zadnjima dvema epizodama končala (žal!) izjemno, se je letos na najpomembnejšem festivalu TV produkcije v Italiji uvrstila v ožji izbor, novo nadaljevanko s sodobnosti bližje tematiko po scenariju "netelevizijca" Uroša Goričana snema tudi Maja Weiss, v postprodukciji je televizijski film *Kajmak in marmelada* Branka Đurića, končan in predvajan pa je bil tudi Živulovićev *Vladimir*, ki so ga nehvaležno dali na spored v času Ljubljanskega filmskega festivala.

Kaj reči o *Vladimirju*? Ko je Matjaž Zupančič pisal svojo dramo, svoj psihotriler, najbrž v mislih ni imel kakšnih simbolnih oziroma alegoričnih pomenov, pač pa preprosto žanr. Tega se je držal tudi Zoran Živulović, ki je profesionalno prelil njegove stavke, njegovo dramaturgijo zgodbe v atraktivne TV slike, skadrirane tako estetsko, da dajo slutiti, da je njihov avtor precej bolj kot televiziji zavezan filmskim podobam. *Vladimir* je zgodba o starejšemu človeku, ki naseli, zavzame, invadira sebi tuj prostor mladih ljudi in jih začne kot vampir ali pijavka izsesavati, disciplinirati, sprva neopazno, potem pa čedalje bolj agresivno prilagajati svoji lastni predstavi o tem, kako bi moralo izgledati življenje, da bi bilo dobro, urejeno, domače in moralno. Pri Zupančiču se vse dogaja na ravni verbalnega, napetost se stopnjuje z nesporazumi v komunikaciji, med Vladimirjevo mentalno rigidnostjo, ki se izraža v njegovi vse bolj očitni želji

po redu, avtoritarnosti, očetovski držji, ter med ostalimi tremi protagonisti, sostanovalci Alešem, Mašo in Mikijem, ki vsak po svoje – v skladu s svojimi značaji – reagirajo na novo silnico v njihovem do tedaj prijateljskem sobivanju. *Vladimir* najprej očara Aleša, ki potrebuje očetovsko figuro ter se znebi edinega nasprotnika Mikija s tem, ko v Alešu vzbudi ljubosumje in sumničenje v čistost odnosa, ki ga ima Miki do svoje punce Maše. Zupančičevemu spretno napisanemu dramskemu besedilu ne manjka klasičnih žanrskih prvin, od logične karakterizacije prek racionalnega, postopnega stopnjevanja napetosti, do končnega masakra, katerega indic je že kladivo, ki ga *Vladimir* podari Maši za rojstni dan; toda Živuloviću razen posrečenega izbora igralcev in "obrtniškega štihla" ni dopuščalo kaj dosti maneverskega prostora. *Vladimir* se v retrospektivi pokaže kot nekakšen psihopatski *Šolen z brega* Zorana Hočevarja, ki namesto navideznega intelektualiziranja raje ustvarja človeške figurice iz gline in se posveča hišnim popravilom; problem je konec koncev le v tem, da ne popravlja rad le stvari, temveč veliko rajši soljudi. Za kaj bolj sofisticiranega pa bi se bilo treba učiti pri mojstrih pop *evro-trasha* sedemdesetih let, na primer pri Jeanu Rollinu, Jesusu Francu ali Mariu Bavi, ki so ob avtorskih odmerkih hororja, estetike in seksa nelagodju in psihoanalitičnim interpretacijam bliže, kot bi *Vladimir* kot dramski tekst ali njegova ekranizacija kdajkoli lahko bil. Manj psihologije, manj dramaturgije, manj truda, dikcije in narejenosti, pa zato več drznosti, spontanosti, utrinkov genialnosti – četudi na račun koherentnosti celote. Skratka, več kreativnosti, več mentalnega prostora za gledalca! Manj serviranja na pladnju. Danes lahko to zahtevamo tudi od slovenskega filma, počasi bomo morda celo od televizijskega, vsekakor pa to zahtevamo od talenta Zorana Živulovića. Pa čeprav je slovenska nacionalna televizija – podobno kot *Vladimir* v *Vladimirju* – konservativna, shizofrena, predvsem pa gerontokratska institucija, vodena s strani ljudi, ki jim je ne glede na politično pripadnost ali prepričanje mnogo več do mirnega, toplega zavetja doma in domačijskosti kot do ustvarjanja relevantnega, tujim javnim in plačniškim, nekomercialnim televizijam primerljivega programa. .

Mateja Valentinčič